

Reagowanie świadka przemocy w szkole i sieci

Klasy IV–VIII i starsza młodzież · Czas warsztatu prowadzonego: 40 minut

Cel: Uczestnik potrafi ograniczyć rozpowszechnianie krzywdy, wspierać osobę poszkodowaną i zgłaszać problem bez eskalacji.

Fikcyjne scenariusze, nie używaj prawdziwych zdjęć, nagrań ani opisów z własnej klasy. Czas warsztatu jest rozplanowany na zadania i wymaga udziału prowadzącego. Ten materiał nie jest certyfikatem ukończenia ani opinią prawną. Przykłady są fikcyjne.

Scenariusz zajęć — 40 minut

1. **5 min** — Od żartu do szkody
2. **8 min** — Bezpieczeństwo świadka
3. **9 min** — Prywatność i dowody
4. **8 min** — Wsparcie bez oceniania
5. **10 min** — Bezpieczna kultura klasy

Rezultat uczestników: Kodeks odpowiedzialnego świadka, neutralne zgłoszenie i plan wsparcia.

Materiały i organizacja: konspekt, kartki, długopisy, neutralne opisy sytuacji, tablica. Ustal zasady szacunku i możliwości odstępiania od ćwiczenia. Nie pobieraj autentycznych danych uczestników.

Od żartu do szkody

Żart wymaga wzajemnego bezpieczeństwa i możliwości odmowy; gdy ktoś jest upokarzany, zastraszany albo wykluczany, nie można usprawiedliwiać tego słowami „to tylko zabawa”. W ocenie sytuacji liczą się fakty, powtarzalność i skutki, a w internecie jedna publikacja może trwać długo i krążyć bez kontroli. Uczeń nie musi samodzielnie wydawać wyroku o winie rówieśników.

Ćwiczenie / polecenie

Na fikcyjnej historii zaznacz zachowania możliwe do sprawdzenia i elementy będące opinią.

Notatki prowadzącego:

Bezpieczeństwo świadka

Świadek nie musi konfrontować osoby agresywnej, zwłaszcza w sytuacji ryzyka. Może ograniczyć uczestnictwo w krzywdzie: nie komentować, nie udostępniać, nie dokładać własnych żartów i poprosić zaufanego dorosłego o pomoc. W poważnym zagrożeniu liczy się szybkie powiadomienie odpowiedzialnych osób.

Ćwiczenie / polecenie

W grupach wybierz bezpieczne alternatywy dla trzech zachowań świadka.

Notatki prowadzącego:

Prywatność i dowody

Nie trzeba pokazywać materiału wszystkim, aby przekonać ich do reakcji. Można opisać fakty osobie odpowiedzialnej; decyzję o formalnym zabezpieczeniu dowodu powinien prowadzić dorosły zgodnie z prawem i procedurą. Szczególną ostrożność należy zachować wobec treści intymnych małoletnich — ich kopiowanie i rozsyłanie może prowadzić do dalszej krzywdy.

Ćwiczenie / polecenie

Zaprojektuj krótką, neutralną prośbę o pomoc bez dołączania wrażliwych załączników.

Notatki prowadzącego:

Wsparcie bez oceniania

Zdania „widzę, że to trudne”, „możemy pójść razem do wychowawcy” i „nie musisz być w tym sam” są skuteczniejsze niż żądanie natychmiastowego opisu całej historii. Nie obiecuj rzeczy, których nie możesz zagwarantować; nie udostępniaj czyichś przeżyć bez zgody, chyba że ochrona bezpieczeństwa wymaga pomocy dorosłego.

Ćwiczenie / polecenie

W parach napisz trzy zdania wsparcia na neutralnym przykładzie.

Notatki prowadzącego:

Bezpieczna kultura klasy

Grupa może ustalić zasadę nieudostępniania krzywdzących treści, zgłaszania poważnych zagrożeń, szacunku i korzystania z pomocy dorosłych. Wzmacnianie takich postaw nie polega na publicznym rozliczaniu konkretnych kolegów.

Ćwiczenie / polecenie

Przygotuj pięć zasad dobrej klasy lub czatu klasowego bez wskazywania konkretnych osób.

Notatki prowadzącego:

Praca na przypadkach

STUDIUM PRZYPADKU 1

Memy w grupie

Kolega publikuje upokarzający mem z uczennicą, a grupa zachęca do udostępniania.

Co robi świadek?

1. Nie przekazuje dalej i przekazuje niezbędny sygnał dorosłemu
2. Zwiększa zasięg, aby ludzie „zobaczyli problem”

Omówienie dla prowadzącego: Ograniczenie dalszego rozsyłania chroni osobę pokrzywdzoną.

STUDIUM PRZYPADKU 2

Bezpośrednia groźba

W wiadomości pojawia się konkretna groźba wobec rówieśnika.

Jaka reakcja?

1. Pilne powiadomienie uprawnionego dorosłego i w razie bezpośredniego zagrożenia 112
2. Samodzielna konfrontacja

Omówienie dla prowadzącego: Nie narażaj się na dodatkowe niebezpieczeństwo.

Pytania kontrolne i klucz dla prowadzącego

1. Świadek przemocy powinien...

Możliwe odpowiedzi: Bezpiecznie szukać pomocy / Nagrywać i publikować

Klucz: Bezpiecznie szukać pomocy. Prywatność i bezpieczeństwo są ważniejsze niż zasięg.

2. Czy krzywdzący film wolno rozsyłać „dla dowodu”?

Możliwe odpowiedzi: Nie / Zawsze tak

Klucz: Nie. Dowody należy przekazywać we właściwy sposób.

3. Dobra odpowiedź na trudność rówieśnika to...

Możliwe odpowiedzi: „To twoja wina” / „Mogę ci pomóc znaleźć dorosłego”

Klucz: „Mogę ci pomóc znaleźć dorosłego”. Wspieramy bez oceniania.

4. W bezpośrednim zagrożeniu...

Możliwe odpowiedzi: Powiadamy pomoc i 112 / Czekamy na komentarze

Klucz: Powiadamy pomoc i 112. Pilna reakcja ratuje życie.

5. Żart kończy się gdy...

Możliwe odpowiedzi: Osoba krzywdzona przestaje czuć się bezpiecznie / Ma dużo polubień

Klucz: Osoba krzywdzona przestaje czuć się bezpiecznie. Skutek jest ważniejszy niż deklaracja żartującego.

6. Czy uczeń ma sam rozstrzygać winę?

Możliwe odpowiedzi: Nie / Tak

Klucz: Nie. Interwencję prowadzą dorośli.

Plan zastosowania w placówce

Kodeks odpowiedzialnego świadka, neutralne zgłoszenie i plan wsparcia.

Dokumentację osobową i opis rzeczywistego zdarzenia prowadzi się poza DSS w uprawnionych systemach placówki. Sprawdź aktualność procedur oraz rozdziel obowiązek prawny od dobrej praktyki.

Źródła do weryfikacji

- Standardy ochrony dzieci — wytyczne Ministerstwa Sprawiedliwości
- NASK: Jak reagować na cyberprzemoc
- MEN: Wiedza moją Tarczą — materiały z 8.10.2026

Autorski materiał edukacyjny Fundacji WHITE-RED · aktualizacja redakcyjna 12.10.2026 · W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dzwoń 112. Fundacja WHITE-RED